

УДК 811.124'03'367.625'373.611
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-3-21>

Ірина РОМАНЮК,
 orcid.org/0000-0003-2820-2598
 асистент кафедри класичної філології
 Львівського національного університету імені Івана Франка
 (Львів, Україна) iryna.romanyuk@lnu.edu.ua

СТРУКТУРА ТА СЕМАНТИКА ПОЛІПРЕФІКСАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У ПІЗНІЙ ЛАТИНІ

Стаття присвячена аналізу особливостей функціонування вторинних дієслівних префіксів, які утворюють структуру багатопрефіксального дієслова і вплив цих афіксів на семантичні характеристики композитів.

У творах пізньої латини часто зустрічаємо дієслова з кількома префіксами. У таких композитах кожен з префіксів повинен би впливати на лексичне значення слова, проте префікси суттєво не змінюють семантики слова, а лише підсилюють та уточнюють його основне значення. Семантика поліпрефіксальних дієслів є сукупністю значення однопрефіксального дієслова та семантики вторинного префікса (префікса, віддаленого від основи). Префікс, розташований ближче до дієслівної основи, визначає значення дієслова, вторинний афікс лише надає композиту інтенсивності, повноти форми. Напирування префіксів можна пояснити прагненням авторів збагатити мову, надати їй величності, вишуканості, експресивності.

Подвійна префіксація у пізній латині властива, здебільшого, дієсловам руху, лексеми на позначення дії та процесу зазнають приєднання двох префіксів рідше. Аналіз семантики дієслів з кількома префіксами виявив, що вторинні префікси відрізняються від первинних обмеженим інвентарем та семантичними можливостями. Основними засобами утворення поліпрефіксальних дієслів є афікси, найпродуктивнішими з яких є *ad-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *sub-*, *trans-*, вторинними префіксами виступають *per-*, *super-*, *re-*, *in-*, *ad-*. Найвищу словотворчу активність демонструє формант *per-*. У більшості випадків він поєднується з композитами на позначення руху чи дії з префіксами *ad-*, *ex-*, *sub-*, *trans-*. Основні значення, які вносять вторинні префікси у пізній латині переважно обмежуються такою семантикою: інтенсивності, завершеності дії *super-*, перевищення, підсилення, виконання дії ще краще, результату дії: *per-*, зворотної дії, її повторення: *re-*, додаткової дії *ad-*. Свідченням експресивної ролі вторинних префіксів, а також послаблення їх семантики є випадки паралельного вживання композитів з одним префіксом та поліпрефіксальних форм.

Ключові слова: пізня латина, дієслівні префікси, префіксальні композити, поліпрефіксація, семантичні особливості.

Iryna ROMANYUK,
 orcid.org/0000-0003-2820-2598
 Assistant at the Department of Classical Philology
 Ivan Franko National University of Lviv
 (Lviv, Ukraine) iryna.romanyuk@lnu.edu.ua

THE STRUCTURE AND SEMANTICS OF POLYPREFIX VERBS IN LATE LATIN

The article is devoted to the analysis of the features of the functioning of secondary verb prefixes that form the structure of a multi-prefix verb and the influence of these affixes on the semantic characteristics of composites.

In Late Latin, we often find verbs with many prefixes. In such compositions, each prefix should affect the word's lexical meaning. However, the prefixes do not significantly change the semantics of the word but only strengthen and specify its main meaning. The semantics of polyprefix verbs is a combination of the meaning of a single-prefix verb and the semantics of a secondary prefix (a prefix distant from the base).

The prefix located closer to the verb base determines the meaning of the verb, the secondary affix only gives the composite intensity, fullness of form. The layering of prefixes can be explained by the desire of the authors to enrich the language, to give it majesty, sophistication, and expressiveness.

Double prefixation in Late Latin is characteristic, for the most part, of verbs of motion, lexemes denoting action and process undergo the addition of two prefixes less often. An analysis of the semantics of verbs with several prefixes revealed that secondary prefixes differ from primary prefixes in limited inventory and semantic possibilities. The main means of forming polyprefix verbs are affixes, the most productive of which are: *ad-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *sub-*, *trans-*. Secondary prefixes are *per-*, *super-*, *re-*, *in-*, *ad-*. The formant *per-* demonstrates the highest word-forming activity. In most cases, it is combined with composites denoting movement or action with the prefixes *ad-*, *ex-*, *sub-*, *trans-*. The main meanings of secondary prefixes in Late Latin are mainly limited to the following semantics: intensity, completeness of the action *super-*, excess, strengthening, performance of the action even better, result of the action: *per-*, reverse action, its repetition: *re-*,

additional action ad-. Evidence of the expressive role of secondary prefixes and the weakening of their semantics are the cases of parallel use of composites with one prefix and polyprefix forms.

Key words: *Late Latin, verbal prefixes, prefix composites, polyprefixation, semantic features.*

Постановка проблеми. Дієслівна префіксація, й, зокрема, поліпрефіксація є мовним явищем, яке викликає глибокий науковий інтерес. «Префіксація як словотворчий засіб найширше виявлена саме в системі дієслова і саме тут найбільш продуктивна в ... мові» (Льїн, 1953: 9). Адже «префіксальні типи дієслівних утворень в будь-яку епоху ... та у будь-якого автора зустрічаються частіше, ніж всі типи словотворення, разом узяті» (Darmesteter, 1875: 73).

Аналіз досліджень. Префіксальні дієслова неодноразово були предметом дослідження на матеріалі класичних мов. Аналізу структури та семантики префіксальних дериватів присвячені праці М. Г. Сеніва (Сенів, 2005), Є. С. Чекаревої (Чекарева, 2009), D. Dinu (Dinu, 2012), Á. Jekl (Jekl, 2011); аспектуальні функції дієслівних превербів у латинській мові були предметом наукових розвідок G. Haverling (Haverling, 2003), Б. В. Чернюха (Чернюх, 2017). Зокрема, композити з кількома префіксами розглядали М. Г. Сенів (Сенів, 2005), E. Wölfflin (Wölfflin, 1887), Stolz F., Schmalz J. H. (Stolz, Schmalz, 1926–1928), E. Löfstedt (Löfstedt, 1936), V. Väänänen (Väänänen, 1981), Caroline Imbert (Imbert, 2010), María Consuelo Serrano (Serrano, 2015). Проте дотепер кількість робіт, присвячених аналізу дієслівних поліпрефіксальних композитів на матеріалі творів пізньої латини є недостатньою. Це зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета роботи полягає у комплексному аналізі поліпрефіксальних дієслів у пізньолатинських текстах. Предметом дослідження виступають формальні та семантичні особливості поліпрефіксальних дієслів.

Виклад основного матеріалу. У творах пізньої латини часто зустрічаємо дієслова з кількома префіксами. Вчені (Wölfflin, 1887: Bd. IV, 267, Löfstedt, 1936: 92, Stolz F., Schmalz J. H., 1926–1928: 634) називають такі утворення *verba decomposita* або *supercomposita* (Serrano, 2015: 281). Виникнення декомпозитів пов'язують з впливом грецької мови; такі складання є непоодинокими у Гомера (Imbert, 2010: 3). Серед них трапляються складання навіть з трьома префіксами, як наприклад: *ὕπεκτρολύω* (Homers. Od. 6, 88), *ὕπεκτροφύοιμι* (Homers. Il. 20, 147, Homers. Od. 20, 43). Пізніше такі форми з'явилися і в латинській мові, «процес реставрування слів за допомогою нашарування префіксів, приставлених один до одного,

почався вже з I ст. н. е.», – зазначає М. Г. Сенів (Сенів, 1991: 195); у пізній латині зустрічаємо композити з двома чи навіть трьома префіксами. Одним із факторів появи поліпрефіксальних дієслів, – зауважує V. Väänänen (Väänänen, 1981: 95) може бути прагнення до більшої експресивності та посилення відмінності від інших слів. Спочатку складні дієслова не сприймалися як композити або значення префіксів послабилось, тому до них додавались інші префікси.

Дослідження засвідчило, що семантика декомпозитів у пізній латині поєднує значення однопрефіксального дієслова та семантику вторинного префікса (префікса, віддаленого від основи). У таких композитах префікс, розташований ближче до дієслівної основи, завжди функціонує як супутник дієслова (Imbert, 2010: 51). Роль вторинного префікса полягає у наданні простому дієслову інтенсивності, повноти форми. Подвійна префіксація у пізній латині властива, здебільшого, дієсловом руху, лексеми на позначення дії та процесу також зазнають приєднання кількох префіксів. Дослідження семантичних особливостей дієслівних композитів виявило, що основними засобами творення поліпрефіксальних дієслів є префікси, найпродуктивнішими з яких є *ad-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *sub-*, *trans-*, вторинними префіксами виступають *per-*, *super-*, *re-*, *ad-*.

Найчисельнішу групу досліджуваних дієслівних композитів репрезентують деривати з семантикою руху чи дії з вторинним префіксом *per-*, який вказує на доведення дії до кінця, а також позначає підсилення, піднесення. Реалізація семантики інтенсивності префікса *per-* здебільшого відбувається у поєднанні з дієсловами зі значенням просторового переміщення / дії. При цьому первинними префіксами таких дієслів виступають *ad-*, *ex-*, *sub-*, *trans-*. Приєднуючись до дієслів руху, первинні префікси зберігали обставинне значення і змінювали семантику простих дієслів. Вторинний префікс *per-* часто вживався без особливого побічного значення і тому не мав впливу на семантику композита, наприклад: *ire* – йти, *subire* – підходити, *transpire* – переходити, *pertransire* – переходити; *exire* – виходити, *perexire* – виходити; *scandere* – сходити, підніматися, с'ягати, *descendere* – сходити, спускатись, *perdescendere* – сходити, спускатись; *cedere* – йти, ходити, *accedere* – прибувати, приходити, *peraccedere* – прибувати, приходити. Очевидно, префікс

рег- у згаданих композитах лише надавав мові повноти форми.

Найпродуктивнішими у текстах пізньої латини виступають полікомпозиції з первинним префіксом trans-. Просторове значення префікса – вираження просторової протяжності, вказівка на зв'язок з пунктом, через який простягається дія. Вторинний префікс рег- вживається лише для підсилення семантики руху. Наприклад, композит *pertransire* позначає перехід через перешкоду, переміщення в одній площині. З точки зору структури дієслово позначає злиття траєкторій, тобто трьох фаз, які складають переміщення, а саме початок, шлях і напрямок (Серрано, 2015: 281), тому логічним є поєднання композита з додатками в аккузативі: *regem, regnum, Crucem, sanctum lignum*. У Вульгаті лексема має значення «перехід з однієї точки до іншої»: *autem ad vos cum Macedoniam pertransiero nam Macedoniam pertransibo* (1Co. 16: 5), *Я прибуду до вас, коли перетну Македонію, бо проходитьиму через Македонію*. Семантика «продовжити свою подорож, йти далі» зберігається у “*Peregrinatio Aetheriae*” при описі переходу вірних повз реліквію Святого Хреста: *osculantes Crucem pertranseunt* (Peregr. Aether. 37, 67), *поцілувавши хрест, проходять*. Таке ж просторове значення засвідчуємо у Вульгаті: *cum autem pertransirent civitates tradebant eis custodire dogmata quae erant decreta ab apostolis et senioribus qui essent Hierosolymis* (Act. 16:4), *коли проходили через міста, передавали їм, щоб берегли ті постанови, які схвалили апостоли і старші в Єрусалимі; paululum cum pertransissem eos inveni quem diligit anima mea* (Can. 3: 4), *ледь я минула їх, знайшла того, кого обирає душа моя*.

Часто кінцева межа переміщення позначена відмінковими формами іменників з прийменниками, які уточнюють позначення місця у/ через яке відбувається рух: *...pertransit in Sina ascenditque in Cadesbarne* (Jos. 15: 3), *...переходить у Сін і здійснюється до Кадеш-Барне; ad Sigiberti regnum pertransiit* (G.T.H.F. 5, 5) *у королівство Сигиберта приїшов*.

Приклади вживання поліпрефіксальних дієслів та композитів з одним префіксом засвідчують відсутність між ними семантичних відмінностей. Причини такого збігу Б. В. Чернюх (Чернюх, 2017: 293) пояснює десемантизацією префікса або ж його використання як простого протетичного елемента, що особливо характерне для розмовної мови з її тенденцією до виразності та експресивності. Порівняймо: *tam fideles quam cathecumini, acclinantes se ad mensam osculentur sanctum lignum et pertranseant* (Peregr.

Aether. 37, 2), *як віряни, так і оглашенні, схилившись перед столом, цілували святе дерево і проходили; Alii autem transeunt in horam primam...* (G.T.H.F. 1, 10), *Одні приходять о першій годині...*

Про послаблення семантики композитів свідчить їх вживання у переносному значенні: *Ille... ad Childebertum regem pertransiit* (G.T.H.F. IX, 24), *він перейшов на сторону короля Гільдеберта; venit finis super populum meum Israhel non adiciam ultra ut pertranseam eum* (Амо. 8: 2), *Настав кінець моєму народові Ізраїлеві: я не буду більше терпіти йому*.

Префікс ех- вживається при дієсловах руху для позначення напрямку назовні віддалення із, зсередини, із меж. У творі “*Peregrinatio Aetheriae*” при композитах з первинним префіксом ех- і вторинним рег- виступають лексеми *mons, iter*, що позначають простір чи перешкоду, яку необхідно здолати: *ut perexiremus montes ipsos* (Peregr. Aether. 4, 34), *щоб ми здолали (досл. перейшли) ті гори; perexivimus iter nostrum* (Peregr. Aether. 16, 46), *ми пройшли наш шлях. perexivimus ad montem* (Peregr. Aether. 11, 3), *ми підійшли до гори*. Префікс рег- підкреслює завершеність, кульмінацію спуску, який мандрівники здійснювали поетапно, тому композити *exire* або *perexire* мають детермінований аспект, який передає добре продумане використання префікса рег-, – зазначає Г. Ф. М. Вермеер (Vermeer, 1965: 54). Авторка твору “*Peregrinatio Aetheriae*”, вживаючи композити *peraccedere, persubire, perdescendere, perexire, perintrare, pertransire* додає префіксу рег- особистого значення, прагнучи ... виразити таким чином свої враження від подорожі (Vermeer, 1965: 54).

У “*Peregrinatio Aetheriae*” засвідчений єдиний випадок вживання композита *persubire*. Е. Лефштедт зазначає, що таке складнопохідне дієслово раніше не зафіксоване, воно є характерним для пізньої латини (Löfstedt, 1936: 92). При композиті *persubire* виступає додаток *summitas*, що передбачає рух вгору, кінцеву точку сходження: *Cum ergo ... persubissemus in ipsa summitate...* (Peregr. Aether. 3,4), *Отже, коли ми досягли самої вершини...* Дослідники (Vermeer, 1965: 49) припускають, що на виникнення поліпрефіксальної форми *persubire* міг мати вплив композит *pervenire*, засвідчений у попередньому реченні твору: *hora ergo quarta pervenimus in summitatem illam montis Dei sancti Sina* (Peregr. Aether. 3, 2) *о четвертій годині ми зійшли на вершину священної Божої гори Синай*. Іншої думки дотримується Е. Лефштедт (Löfstedt, 1936: 92), зауважуючи, що у композиті *persubire* кожен з префіксів зберігає власне значення: рег- вказує на аористний аспект,

підкреслює кульмінацію сходження і підсилює семантику наближення.

Префікс ad- надає поліпрефіксальній лексемі *peraccedo* значення наближення. Семантика префікса ad- у дієслові *peraccedo* – «прийти, прибути» корелює зі значенням слова, що позначає місце, кінцевий пункт прибуття: *Cumque comes loci viros istos commoneret, Claudius Toronus peraccessit* (G.T.H.F. 7, 29), *Клавдій, коли взяв цих чоловіків супутниками, прибув у Тур*. Префікс *per-* не впливає на семантику композита, про що свідчать паралельні випадки вживання дієслова з одним і двома префіксами. Порівняймо: *peraccessimus ad locum ipsum* (*Peregr. Aether.* 14, 41), *ми прийшли до цього місця* та *ad loca desiderata accedere volebamus* (*Peregr. Aether.* 10, 41), *ми хотіли прийти до певних місць*.

Семантика префікса *de-* – віддалення, рух згори донизу, усування зберігається й у поліпрефіксальній лексемі *perdescendere*, *per-*, очевидно, виконує лише інтенсифікуючу функцію: *Ac sic ergo perdescenso monte Dei pervenimus ad rubum hora forsitan decima* (*Peregr. Aether.* 4, 34), *І, зійшовши з гори Божої, ми прийшли до купини приблизно о десятій годині*. Порівняймо: *quia tam magnum montem necesse habent descendere, lente et lente cum ymnis uenitur in Gessamani* (*Peregr. Aether.* 36, 2), *тому, що вони повинні зійти з такої високої гори, повільно з гімнами приходять у Гетсиманію*.

Один раз у творі “*Peregrinatio Aetheriae*” зустрічаємо форму з чотирьохкратним префіксом: *perdiscoperuissent*. Таке нагромадження десемантизованих префіксів можна пояснити прагненням автора повніше виявити враження, виразити емоційну суб’єктивну оцінку, оскільки мандрівниця описує важливу подію – несподіване віднайдення в печері каменю з вирізьбленим іменем святого Йова на кришці. Префікс *per-* у композиті має семантику інтенсивності: *qui ... quem lapidem perdiscoperuissent invenerunt sculptum in coperculo ipsius Iob* (*Peregr. Aether.* 16, 47), *коли очистили цей камінь, знайшли на його кришці вирізьблене: Йов*.

Г. Ф. М. Вермеер зазначає, що префікс *per-* – дуже популярний у пізній латині, проте він втратив своє значення. Е. Вельфлін зауважує, що у творі “*Peregrinatio Aetheriae*” Егерія пише так, як говорить (Vermeer, 1965: 56). Цієї ж думки дотримується й П. Куцолін. Вчений зазначає, що вживання поліпрефіксальних форм можна пояснити соціолінгвістичним аспектом, воно стосується стилістичних причин, а не граматичних обмежень. Зокрема, префікс *per-* зазвичай не зустрічається ні у творах, що мають високий літературний

реєстр, ані в авторів, які не допускають будь-яких слідів різноманітності латинської мови (Cuzzolin, 2011: 646) Е. Лефштедт (Löfstedt, 1936: 92) висловлює іншу думку, зауважуючи, що авторка “*Peregrinatio Aetheriae*” прагне, навпаки, писати латиною, яка відповідає правилам традиційної літературної мови. На це вказують семантичні неологізми, які трапляються у творі.

Семантика композитів з двома префіксами, першим компонентом яких виступає *re-* не відрізняється від значення однопрефіксальних дієслів, вона лише набула додаткових відтінків. А. Ернута А. Мейс (Ernout, Meillet, 1959: 939) вказують на такі значення *re-* у латинській мові: рух назад; повернення до попереднього стану, повторення; рух з протилежним значенням, що виходить з попереднього стану. У складі поліпрефіксальних дієслів префікс *re-* втрачає більшість з цих значень, зберігаючи лише семантику повторення чи підсилення дії.

Вторинний префікс поєднується як з композитами руху, так і з дієсловами, що позначають перебіг дії. Здебільшого ці лексеми позначають рух, фізичну дію, спрямовану на відновлення вихідного стану, повторну дію: *resurgo*, *reingredior*, *resuscito*, *retranseo*: *reingressi sumus via, qua veneramus* (*Peregr. Aether.* 5, 36), *ми повертались шляхом, яким прийшли*; *Scio, quia resurgit in resurrectionem in novissima die* (G.T.H.F. 10, 13) *знаю, що воскресне у часі Воскресіння, останнього дня*.

Неодноразове вживання поліпрефіксальних лексем та композитів з одним префіксом *re-* без виразних семантичних відмінностей свідчить про послаблене значення вторинного префікса: *Recognosce dominum tuum...* (G.T.H.F. 7, 38) *Визнай свого володаря*; *cognosce Dominum quoniam omnes scient me...* (Heb. 8: 11), *Пізнай Господа! Усі бо вони будуть знати Мене...*

Високу словотворчу продуктивність у текстах пізньої латини демонструє формант *super-*, який позначає рух через щось, надмірність, перевищення, а також вказує на перебування та розташування вгорі, над чимось. З-поміж складених дієслів з префіксом *super-* виділяємо лексеми на позначення дії чи процесу: *superabundo*, *superascipio*, *superadicio*, *superalligo*, *superappareo*, *superrefero*, *superrefficio*, *superemineo*, *supererogo*, *superexresco*, *superexprimo*, *superextendo*, *superincresco*, *superinduco* та інші. Вживання вторинного префікса можна пояснити прагненням авторів надати мові емоційно-експресивної семантики. Так, Григорій Турський використовує форму *superemineo*, описуючи високі моральні якості Тиберія:

... *quod omnibus supereminet bonis* (G.T.H.F. 4, 40), він переважав усіх добрими справами; Господня велич у Вульгаті позначена лексею *superemineo: et quae sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos...* (Ephes. 1, 19) і яка безмірна велич Його сили в нас... Префікс також має значення надмірності: *date, et dabitur vobis: mensuram bonam, confertam, coagitatam, supereffluentem dabunt in sinum vestrum;* (Лука. 6, 38) *Давайте і дадуть вам: мірою доброю, достатньою, струшеною й переповненою у лоно ваше дадуть.*

Очевидно, вживання вторинного префікса *super-* пояснюється необхідністю створення емоційного ефекту, піднесення. Префікс отримує значення інтенсифікатора дії, позначаючи ступінь ознаки вищій від норми (Чернюх, 2017: 275). Підтвердженням цієї думки слугують семантичні відмінності композитів з одним префіксом *super-* і дієслів, підсилених двома префіксами, першим з яких виступає *super-*: *Non enim quasi non pertingentes ad vos superextendimus nosmetipsos* (2Co. 10: 14) *Бо ми не розтягуємося надмірно, ніби не досягнувши до вас; сит autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget et ducet, quo non vis* (Ioann. 21, 18) *А коли постарієш, свої руки простягнеш, і інший тебе підпереже, і поведе, куди не хочеш....*

Вторинний префікс *dis-* у складі поліпрефіксальних дієслів не впливає на семантику композита, він виконує емпатичну функцію і вживається для підсилення значення. Про це свідчать випадки паралельного вживання композитів з одним та двома префіксами: *...et inimicorum teorum dedisti mihi dorsum et odientes me disperdesti* (G.T.H.F. 2, 37), *Ти дав мені спину ворогів моїх та знищив тих, які ненавидять мене.* Та: *...depraecor, ut respiciens manifestis gloriam ac virtutem tuam, ut oculos meos aperiens merear lucem videre quam perdedi* (G.T.H.F. 2, 3), *благаю, щоб поглянувши, ти виявив славу й силу свою, щоб, розплющивши очі мої, я заслужив побачити світло, яке втратив.*

Групу декомпозитів з первинним префіксом *in-* і вторинним *ad-* у пізній латині утворює незначна кількість дієслів на позначення дії, процесу. Очевидно, вплив на семантику цих лексем має префікс *in-*, вторинний префікс *ad-* лише надає композиту відтінку додаткової дії. Лексичне оточення таких дієслів формують іменники на позна-

чення моральних понять чи розумової діяльності (*lex, sensus, ignorantia*): *alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi* (Gal. 6: 2), *Носіть тягарі один одного й так сповните закон Христа; qui adimplet ...sensum* (Eccl. 24: 36), який наповнює ... розумом;

Неодноразово фіксуємо вживання композитів у переносному значенні, що свідчить про послаблення семантики префіксів: *qui sciat celare omnem sculpturam et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus* (2Pa. 2:13), який вмiє різати всяку різьбу і вмiло виконувати з майстрами все необхідне; *Quod facilius adimpletus, si ab ipso Adam sumamus exordium* (G.T.H.F. I, вступ) *Це ми легше виконаємо, якщо розпочнемо (оповiдь) від самого Адама.*

Висновки. Отже, головною причиною поліпрефіксації у пізній латині виступає семантичне збагачення дієслова, уточнення його значення. При цьому первинний префікс мав вплив на семантику дієслова, функція вторинного полягала у додатковому підсиленні дієслівної лексеми, у конкретизації значення первинного. Структурна особливість поліпрефіксального утворення дієслів у пізньолатинських текстах пов'язана з семантикою дієслів. Подвійної префіксації у пізній латині зазнають, переважно, дієслова руху, також лексеми на позначення дії та процесу.

Дослідження виявило, що не всі префіксальні комбінації є продуктивними. Найбільше дериваційно активні сполучення вторинних префіксів *per-*, *re-* і *super-*. Аналіз семантики дієслів з цими префіксами виявив, що вторинні префікси є семантично надлишковими, вони додають структурі дієслова лише стилістичного забарвлення та додаткових відтінків. Вторинні префікси відрізняються від первинних обмеженим інвентарем та семантичними можливостями. Здебільшого, основні значення, які вносять ці префікси у пізній латині, обмежуються такою семантикою: інтенсивності, завершеності дії: *super -*, перевищення, підсилення, виконання дії ще краще, результату дії: *per-*, зворотної дії: *re-*, додаткової дії: *ad-*, *in-*.

Свідченням втрати значення вторинного префікса є факт паралельного вживання ряду семантично схожих композитів з одним та двома префіксами, а також вживання поліпрефіксальних композитів у переносному значенні.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

1. G.T.H.F. – Gregorii Turonensis Opera. Ed. W. Arndt et Br. Krusch. Hannoverae, 1855. Gregor von Tours. Zehn Bücher Geschichten. Ed. R. Buchner. Berlin, 1956. Einleit. S. XXIX. [in Latin].
2. Homers. II. – Homers. Ilias. Text. Homers. Leipzig und Berlin: Druck und Verlag von B. G. Teubner, 1911. 333 s. [in Greek].

3. Homers. Od. – Homers. Odyssee. Text. Homers. Leipzig und Berlin: Druck und Verlag von B. G. Teubner, 1909. 248 s. [in Greek].
4. Peregr. Aether. – Silviae vel potius Aetheriae Peregrinatio ad loca sancta. Hrsg. v. H. Haeracus. Heidelberg, 1908. [in Latin].
5. Vulgata (Novum Test., Act., 1Co., 2Co., Ephes., Gal., Heb., Ioann, Ios, Luca, Vet. Test., Amo. Can., Ecl., Exo., 2Pa.) – Itala und Vulgata. Herausg. H. Rönsh. 2. Auflage. Leipzig, 1875. 526 p. [in Latin].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

6. Іл'їн В. С. Префікси в сучасній українській мові. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. К.: Вид-во АН УРСР, 1953. 164 с.
7. Сенів М. Г. Прийменник у класичних мовах: Посібник. Донецьк: Юго-Восток Лтд, 2005. 272 с.
8. Чекарева Є. С. Становлення і розвиток системи префіксальних дієслів у грецькій мові. *Studia Linguistica*. К.: Київський університет, 2009. Вип. 2. С. 363–369.
9. Чернюх Б. В. Латинське дієслово: аспект і акціональність: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2017. 488 с.
10. Cuzzolin P. Comparative and superlative, dans Ph. Baldi et P. Cuzzolin (éd.). *New Perspectives on Historical Latin Syntax*, vol. 4, Berlin / Boston, 2011, P. 549–660.
11. Darmesteter A. *Traité de la formation des mots composés dans la langue française comparée aux autres langues romanes et au latin*, Paris: A. Franck, 1875. 331 p.
12. Dinu Dana. Prefix derivation in Latin. *Revista – Studii și cercetări de onomastică și lexicologie (SCOL)*, Craiova, 2012. Vol. V (1–2). P. 125–135.
13. Ernout A., Meillet A. *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*. Paris: C. Klincksieck, 1959. 820 p.
14. Haverling G. On Prefixes and Actionality in Classical and Late Latin. *Acta Linguistica Hungarica*. Budapest: Akademia Kiadó, 2003. Vol. 50 (1–2). P. 113–135.
15. Imbert Caroline. Multiple preverbation in Homeric Greek: Revue de l'association française de linguistique cognitive. *Unison in multiplicity: Cognitive and typological perspectives on grammar and lexis*. Université Stendhal-Grenoble, 2010. Vol. 4.
16. Jekl Á. Verbal Prefixation in Classical Latin and in Italian: The Prefix ex-. *Formal Linguistics and the Teaching of Latin: Theoretical and Applied Perspectives in Comparative Grammar*. Ed. Oniga R., Iovino R., Giusti G. Cambridge Scholars Publishing, 2011. P. 201–214.
17. Löfstedt E. *Philologischer Kommentar zur Peregrinatio Aetheriae*. Uppsala, 1936. 359 S.
18. Serrano Ruiz M. C. *Verbos de desplazamiento horizontal en Latin. Marcos predicativos y valores funcionales*. Tesis doctoral dirigida por el Dr. Agustín Ramos Guerreira presentada en el Departamento de Filología Clásica e Indoeuropeo, Facultad de Filología. Universidad de Salamanca, 2015. 327 p.
19. Stolz F., Schmalz J. H. *Lateinische Grammatik: Laut- und Formenlehre, Syntax und Stilistik*. 5-e Aufl. Bearb. von M. Leumann und J. B. Hofmann. München: C. H. Beck, 1926–1928. 924 S.
20. Väänänen Veikko: *Introduction au latin vulgaire*. 3e éd. rev. et augm. Paris: Klincksieck, 1981. 273 p.
21. Vermeer G. F. M. *Observations sur le vocabulaire du pelerinage chez Egerie et chez Antonin de plaisance*. Nijmegen, Utrecht, Dekker & v.d.Vegt, 1965. 177 p.
22. Wölfflin E. *Über die Latinität der Peregrinatio ad loca sancta*. Leipzig: B.G.Teubner. ALLG, 1887. Bd. IV.

REFERENCES

1. Ilin V. S. (1953) *Prefixy v suchasni ukrainskii movi*. [Prefixes in Modern Ukrainian] In-t movoznavstva im. O. O. Potebni AN URSR. Vyd-vo AN URSR. – Linguistics Institute after O. O. Potebni Sciences Academy of the Ukrainian SSR. Publishing House of the Sciences Academy of the Ukrainian SSR. 164. [in Ukrainian].
2. Seniv M. H. (2005) *Pryimennyk u klasychnykh movakh: posibnyk*. [Preposition in classical languages: study guide]. Yuho-Vostok Ltd. 272. [in Ukrainian].
3. Chekareva Ye. S. (2009) *Stanovlennia i rozvytok systemy prefiksalykh diiesliv u hretskii movi* [Formation and development of the system of prefixal verbs in the Greek language] *Studia Linguistica*. 2. 363–369. [in Ukrainian].
4. Cherniukh B. V. (2017) *Latynske diieslovo: aspekt i aktsionalnist: monohrafiia*. [The Latin Verb: Aspect and Actionality: monograph] *Vydavnychiy tsentr LNU imeni I. Franka*. – Publishing center of Lviv National University after Ivan Franko. 488. [in Ukrainian].
5. Cuzzolin P. (2011) *Comparative and superlative*, dans Ph. Baldi et P. Cuzzolin (éd.). *New Perspectives on Historical Latin Syntax*. 4. 549–660.
6. Darmesteter A. (1875) *Traité de la formation des mots composés dans la langue française comparée aux autres langues romanes et au latin*. [A treatise on the formation of compound words in French compared to other Romance and Latin languages]. Paris: A. Franck. 331. [in French].
7. Dinu Dana (2012) *Prefix derivation in Latin*. *Studii și cercetări de onomastică și lexicologie (SCOL)*. – Onomastics and lexicology studies and research, V (1–2), 125–135.
8. Ernout A., Meillet A. (1959) *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*. [Etymological dictionary of the Latin language. History of words]. Paris: C. Klincksieck, 1959. 820. [in French].
9. Haverling G. (2003) *On Prefixes and Actionality in Classical and Late Latin*. *Acta Linguistica Hungarica*. 50 (1–2). 113–135.

10. Imbert Caroline (2010) Multiple preverbation in Homeric Greek: Revue de l'association française de linguistique cognitive. Unison in multiplicity: Cognitive and typological perspectives on grammar and lexis. – French association of cognitive linguistics journal. 4.
11. Jekl A. (2011) Verbal Prefixation in Classical Latin and in Italian: The Prefix ex-. Formal Linguistics and the Teaching of Latin: Theoretical and Applied Perspectives in Comparative Grammar. Ed. Oniga R., Iovino R., Giusti G. Cambridge Scholars Publishing. 201–214.
12. Löfstedt E. (1936) Philologischer Kommentar zur Peregrinatio Aeternae. [Philological commentary on the Peregrinatio Aeternae]. Uppsala, 359. [in German].
13. Serrano Ruiz, M. C. (2015) Verbos de desplazamiento horizontal en Latin. Marcos predicativos y valores funcionales. [Verbs of horizontal displacement in Latin. Predicate frames and functional values] Tesis doctoral dirigida por el Dr. Agustín Ramos Guerra presentada en el Departamento de Filología Clásica e Indoeuropeo, Facultad de Filología. – Doctoral thesis directed by Dr. Agustín Ramos Guerra presented at the Department of Classical and Indo-European Philology, Faculty of Philology. Universidad de Salamanca 327. [in Spanish].
14. Stolz F., Schmalz J. H (1926–1928) Lateinische Grammatik: Laut- und Formenlehre, Syntax und Stilistik. [Latin grammar: phonetics and morphology, syntax and stylistics]. 5-e Aufl. Bearb. von M. Leumann und J. B. Hofmann. München: C. H. Beck. 924 [in German].
15. Väänänen Veikko (1981) Introduction au latin vulgaire. [Introduction to Vulgar Latin]. 3e éd. rev. et augm. Paris: Klincksieck. 273. [in French].
16. Vermeer G. F. M. (1965) Observations sur le vocabulaire du pèlerinage chez Egerie et chez Antonin de Plaisance. [Observations on the vocabulary of the Pilgrimage in Egerie and Antonin de Plaisance]. Nijmegen, Utrecht, Dekker & v.d.Vegt. 177. [in French].
17. Wölfflin E. (1887) Über die Latinität der Peregrinatio ad loca sancta. [About the Latinity of the Peregrinatio ad loca sancta]. B.G.Teubner. ALLG. IV. [in German].